

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravnitva v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za označila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Račun

kat. tiskov. društva za l. 1882.

A Prihodki:

1. Ostanek leta 1881	fl. 2915.39
2. Naročnina „Slov. Gosp.“ v l. 1881 za l. 1882	„ 27.40
3. Deležnina p. n. gg. društvenikov	„ 682.20
4. Naročnina „Slov. Gosp.“ z obresti	„ 4691.11
5. Naznanila v „Slov. Gosp.“	„ 344.65
6. Listi „Slov. Gosp.“ posaméz prodani	„ 81.65
Vkup	fl. 8742.30

B. Stroški:

1. Tisek, koleki, priloge, napisi in ekspedicijska „Slov. Gosp.“	fl. 3746.51
2. Marke za razpošiljanje „Slov. Gosp.“	„ 927.94
3. Uredništvo in upravnništvo	„ 722.—
4. Poštnina, listine in papir	„ 11.65
5. Časniki za celo leto	„ 47.71
6. Prihodnina in prikladi	„ 71.11
7. Naročnina „Slov. Gosp.“ za l. 1883 v l. 1882 vplačana	„ 7.80
8. Razne stvari in nagrade	„ 8.20
Vkup	fl. 5542.92

Ako se od prihodkov za . . . fl. 8742.30
odšteje stroškov za . . . „ 5542.92

ostane premoženja vkup za . . . fl. 3199.38

Teh fl. 3199.38 je založenih:

a) v kavčiji	fl. 1077.94
b) v hranilnici	„ 2100.—
c) v gotovem za	„ 21.44

kar daje zgorenjih . . . fl. 3199.38

V Mariboru dne 31. januarja 1883.

Predsednik:

Dr. Ivan Križanič,
prof. in podvodja v duhovščini.

Blagajnik:

Dr. Anton Suhač,
stolni vikar.

Pregledovalci:

Ig. Orožen, kanonik.
Jan. Majeiger, prof. na gimnaziji.
Fr. Heber, korni vikar.

Jez nemškemu „šulfereinu“.

Vsakemu čitatelju „Slov. Gosp.“ je znano, kaj je nemški „šulferein“ in kakšen je njegov namen. Zadosti je, da omenimo, da to društvo z denarji najbolj podpirajo Nemci v „rajhu“. Marsikedo bi pa utegnil misliti, da to društvo nam Slovencem ni nevarno. Temu pa ni tako. Vsaj vidimo, kako snujejo v slovenskih pokrajinah nemške šole, v katere prav siloma slovenske otroke porivajo. Ne bomo se spuščali v daljno vprašanje, kaj se tu počenja, a to vemo, da nekaj posebnega; krščanskemu nauku so dali le pičle urice in možje navedenega društva tudi za to dobro skrbe, da dobijo otroci teh šol neko mrzenje do slovenščine. Pa te šole bi nam še ne škodovale toliko, kajti tacih se lahko izognemo. Na drugej strani bi nam znalo to društvo več škodovati. To društvo podpira in deli darove nekaterim učiteljem, t. j. takim, ki jih pri nas imenujemo nemškutarje ali odpadnike svojega naroda ali izdajice in omahljivce. Pisen teh vrstic je več slučajev znanih, da so bili učitelji zavoljo „marljivega nemškutarjenja“ „obdarovani“ in prilično bodemo več imen tacih lačnih, brezvernih in breznačajnih učiteljev navedli, zato da jih bode vsakdo poznal ter se vedel tacih gobovcev izogibati. Ali je mar to pošteno, da se učiteljem na skrivnem dajejo darila, da slovensko deco ponemčujejo in Bog vedi, kaj še vse? Vsako djanje, katero je pošteno, se sme vršiti očitno, zakaj tedaj daje to društvo na skrivnem in sicer prav na skrivnem darila? Odgovorite nam vi nemškutarji in Nemci! Mi dobro vemo kam pes taco moli. Tako djanje bi moralo biti prepovedano in kaznjivo!

Mi pa tej zlobni stvari lahko jez napravimo. —

Na Štajerskem imamo, kakor znano, okrajne zastoje. Ne bodem se spuščal v vprašanje, če so ti zavodi potrebni ali ne, kar bi tudi nič ne koristilo, ali ker so in nam podajajo bremena in pravice, se moramo tudi te zadnje po-

služevati in ne gledati kako tujec z našimi denarji gospodari.

Kake pravice pa nam podajejo okrajni zastopi? Jaz omenim le eno, katera je za nas Slovence na Štajerskem velike važnosti. Okrajni zastopi namreč volijo iz svoje sredine može v okrajne šolske svete. Do zdaj so skoraj povsodi imeli večino nemškutarji v okrajnih šolskih svetih, zdaj pa ni več tako. Tako postavim imamo Slovenci v Ljutomeru že več let večino v okrajnem šolskem svetu, zdaj tudi v Ptuj, prihodnje zadobe tudi v Ormoži, Gornjej Radgoni itd.

Okrajni šolski sveti pa imajo v učiteljskih zadevah moško besedo govoriti, brez dovoljenja okrajnega šolskega sveta se ne sme v nikakoršnem okraji narediti šola osnovana od nemškega „šulfereina“.

Dalje volijo okrajni šolski sveti iz svoje sredine tako imenovane nadzornike (Ortsschulaufseher). Ako je tedaj slovenski okrajni šolski svet, izvoli samo slovenske nadzornike. Ti pa lahko na učitelje pazijo, posebno na take, kateri „šulfereinove“ groše jemljejo.

Na taki način tedaj „nemškemu šulfereinu“ njegovo „delovanje“ pri nas priporočimo. Marsikedo bi pa mislil, da tu ali tam ni moči večine v okrajni zastop dobiti.

Res je, da je to prav težavno, kajti volilni redi v Avstriji so le na korist Nemcem, ker oni so jih ustvarili in so le za se skrbeli. Toda dobre volje je treba in tako se da marsikaj doseči ali vsaj hudo zabraniti. Urbanec.

Gospodarske stvari.

Kako po zimi govejo živino krmiti.

II. Znamo, da je živalski naravi najbolj prikladna in priležna hrana seno. Ker je pa le malo kmetovavcev, ki bi mogli z samim čistim senom svojo živino skozi zimo rediti, je toraj treba kmetovavcu misliti, kako svoji živini tako krmo priškrbi, v kateri so iste snovi, katere so v senu, kolikor mogoče v največi meri najti. Poglavitni nadomestek sena je pa slama, ki se je povsodi tam, kjer se prideluje zrnje, v precejšnji obilici nahaja. Slama je za pokladanje skozi in skozi sposobna. Treba je le, da žival poleg slame tudi še take hrane dobiva, ki imajo več beljakovine v sebi, kakor je ima slama sama za se. Kajti le tako bode mogoče vlakno, katero se nahaja v slami, tudi do zadnjega izvleči in porabiti. Posebno dobra za pokladanje je razna stročja slama, bolj mehka slama jarega žita, pleve itd.

Če se le sama slama živini poklada, ima to le slabe nasledke. Živali namreč ne morejo dan na dan toliko same slame povžiti in prebaviti, da bi si iz povžite slame same za živ-

ljenje potrebnega proteina iz nje izvlekle in naredile. Če se slama z senom in deteljo pomešava, je nasledek tudi le srednji.

Nasproti temu bodo pa nasledki toliko povoljniji in ugodnejši, kolikor v bolj pravem razmeru stoji množina vsega vlakna v slami z hrano krepotnico ali močnico, ki se živini poklada. Krompir ali pesa krmnica z rezanjem pomešana najprej in najboljše seno nadomestovati more. Če se taki klaji še nekaj otrobov ali krupe, prge ali pivnih tropin primeša, ostala bode živina dobro rejena in bode kmetovalcu tudi dobiček prinašala.

Po potu daljših skušbah se je zasledilo, da sol tudi velik vpliv na rejo živine imade. Sol namreč ne le dela živino jedično, t. j. da rada je, ampak pomnožuje tudi prebavne soku v živinskem želodcu. Če se živini polagajo ostanki iz žganjarij ali olarij, ki nimajo solnih delkov v sebi, morajo se osoliti, da jih živina sebi in lastniku v korist povživa. Glavna naloga umnega kmetovavca in živinorejca je toraj ta, da izbere in sestavi svoji živini tako hrano, ki živalim vse one snovi podaja, katerih potrebuje, da more vse to, kar je več hrane, česar ravno ne potrebuje v življenje, spreobrniti v mleko in meso. Pri krmljenju bode skrbni kmetovalec tudi na to gledal, da kolikor mogoče živalim krmo spreminja. Naj se jim toraj poprej rezane krme položi in potem še le cele krme, da se živina tako primora krmo dobro prežvekovati in skoz in skoz z slinami premočiti.

Določen čas krmljenja ali kakor tukaj pravijo razne „calje“ se mora točno držati, ker vsaki nered v tem oziru na živino škodljivo vpliva. Dobro dene živini, ki je vedno v hlevu, če se vsaj po dvakrat na dan k kakemu studentu ali na kak potok napajat žene. Sem ter tje imajo pohvalno navado, da živini suho klajo poparijo, kar je mnogo prebavnejšo delo. S poparjeno klajo ali parjenjem so sem ter tje lepe nasledke dosegli. Seveda stoji parjenje nekoliko truda in tudi več potroškov in je ovira, da se ne more prav povsod udomačiti.

Poleg krmljenja ima tudi še postrežba velik in vgoden vpliv na prospevanje živine. Snažnost, pogosto štrigljanje in krtačenje, obilno suhe stelje vse to pomaga, da ostane živina zdrava in rejena. Namen živinorejca ne more kateri drugi biti kakor ta, da se pokladana krma kolikor mogoče dobro povrednostuje. To pa je takrat prav mogoče, če se živini taka krma poklada, o kateri gre pričakovati, da se po nji pravi namen živinorejca doseže in živali kolikor mogoče največ dobička dosežejo.

Hmeljarstvo.

III. Kako se naj hmelj sadi. Ker hmelj veliko let na enem mestu obstoji (20—